

Spoznali smo, da so kačji pastirji zelo zanimiva, a danes žal že močno ogrožena skupina žuželk. Najbolj jih ogrožajo posegi v njihovo življenjsko okolje: izsuševanje mokrišč, zasipavanje mlak, regulacije rek in potokov, onesnaženje voda itd.

Poleg kačjih pastirjev smo se ukvarjali tudi z raziskovanjem ravnokrilcev, kamor uvrščamo kobilice, bogomolke, ščurke, strgalice in še nekatere manjše skupine teh insektov. Intenzivneje smo proučevali kobilice, ki najpogostejše naseljujejo travnike, opuščene njive, vinograde in robove gozdov. V Sloveniji živi približno 140 vrst kobilic in tekom tabora smo srečali približno 15 vrst. Najpogostejša je bila drevesna zelena kobilica *Tettigonia viridissima*, ki se je zvečer oglašala tudi na grmih ob šoli. Ob nekaterih močvirjih in ribnikih smo našli tudi komaj nekaj milimetrov velikega močvirskega murnčka *Pteronemobius heydeni*, ki je v Sloveniji redek in le slabo poznan.

Predzadnji večer tabora smo naše poznavanje žuželk izpopolnili še z nočnim lovom metuljev pri Negovskem jezeru, ki ga je vodil mag. Matjaž Jež, udeležili pa so se ga tudi člani drugih skupin. Nočne metulje smo lovili s pomočjo ultravijoličnih svetilk, ki te žuželke močno privabljajo. V eni noči je na osvetljena platna priletelo kar okoli 100 različnih vrst nočnih metuljev in seveda še mnogo več drugih nočnih žuželk.

In kaj smo se po besedah udeležencev v dnevih tabora zares naučili:

- kačji pastirji ne pikajo in niso strupeni, ampak so prav prikopna živa bitja.
- tudi hoja po blatu in plavanje v močvirjih je lahko zelo zabavno.
- narava je polna zanimivosti - le dopustiti ji moraš, da ti jih pokaže.
- še tako drobne živali imajo svoje mesto v naravi in so vredne občudovanja.

(M. BEDJANIČ)

O DELU ENTOMOLOŠKE SKUPINE NA MRT MISLINJA 2002

V okviru mladinskih raziskovalnih taborov v Mislinji je entomološka skupina tokrat delovala že drugič. Ponovno nas je gostila osnovna šola v Mislinji, kjer smo se konec avgusta zbrali v doslej najštevilčnejši zasedbi. Žužkarska skupina je imela prevladujočo žensko zasedbo, saj so jo poleg mentorja sestavljale prizadevne udeleženke Špela Novšak, Alijana Pivko Knežević, Erika Jež in Petra Jamšek. Glavni namen našega dela na MRT Mislinja 2002 je bil čim bolj spoznati kobilice, kačje pastirje in ostale skupine žuželk. Seznanili smo se z osnovnimi metodami terenskega biološkega dela, z določevanjem vrste ulovljenih žuželk po določevalnem ključu in z razvrščanjem in zbiranjem podatkov. Namen terenskega dela je bil tudi obiskati čim

več lokalitet, popisati tamkajšnje vrste kobilic in kačjih pastirjev ter sestaviti seznam vrst za širše območje. S tem so naše raziskave predstavljale nadaljevanje dela, ki smo ga začeli na MRT Mislinja 2001 in o katerem smo že poročali na straneh našega biltena.

Zaradi slabega vremena smo se bili prisiljeni skorajda odpovedati terenskim raziskavam kačjih pastirjev in tako smo večino časa posvetili ravnokrilcem, kamor uvrščamo kobilice, bogomolke, ščurke, strigalice in še nekatere manjše skupine teh insektov. Na taboru smo med 22.8. in 28.8.2002 v širši okolici Mislinje in Slovenj Gradca raziskali 20 lokalitet. Med drugim smo se odpravili do zanimivega suhega travnika nad Plešivčkim mlinom, močvirja pod kmetijo Krivonog, visokogorskega travnika na Uršlji Gori, obdelali pa smo tudi planinske pašnike - planje na Pohorju ter jamo Špehovko. Zabeležili smo kar 30 – 35 vrst kobilic, kar predstavlja krepko preko polovice vrst, ki bi jih lahko potencialno našli na Koroškem. Nekatere med njimi so bile zelo pogoste in smo jih srečevali skoraj povsod, zabeležili pa smo tudi nekaj redkih in ogroženih vrst. Med slednje sodijo npr. *Miramella alpina*, *Poecilimon schmidtii* in *Parapleurus alliaceus*, ki so uvrščene na Rdeči seznam kobilic Slovenije. Večino ogroženih vrst smo zabeležili na območjih, ki so že prepoznana kot naravovarstveno izjemno pomembna. Tukaj velja izpostaviti pohorske planje, ovršje Uršlje gore, povirje potoka Movžanka ter mokrišča v povirju Suhadolnice pri Plešivčkem mlinu in kmetiji Krivonog.

Kot že rečeno, smo zaradi neugodnega vremena kačjim pastirjem tokrat posvetili manj časa. Zaradi odsotnosti odraslih osebkov smo z vodno mrežo večinoma lovili le ličinke kačjih pastirjev, katerih biologija pa je prav tako zelo zanimiva. Na terenu smo zabeležili le skromnih 7 vrst, ki smo jih popisali na 3 lokalitetah. Ob potoku Jenina pri Podgorju smo v manjši mlaki našli ličinke modrozelenih deve *Aeshna cyanea*, velikega spremljevalca *Anax imperator* in modrega ploščca *Libellula depressa*, katerim je brskanje z vodno mrežo po potoku pridalo še modrega bleščavca *Calopteryx virgo* in na Koroškem razmeroma redkega velikega studenčarja *Cordulegaster heros*. Ličinko slednjega so udeleženci našli še v potoku Radušnica pri Vodrižu, kjer so z mladimi geologi v potoku iskali 20 milijonov let stare fosilne polžke. Kar brez mentorja so se udeleženci odpravili tudi k povirju Movžanke pri Sp. Doliču, kjer so obvladali odrasle osebkove povirnega studenčarja *Cordulegaster bidentata*, modrega ploščca *Libellula depressa* in navadnega kamenjaka *Sympetrum vulgatum*. Vsled kislega konca poletja nam tako v odonatološkem oziru ni preostalo drugega, kot da smo izpad terenskega dela izdatneje nadomestili s »suhim treningom« v učilnici: ogledali smo si dva poljudno dokumentarna filma o teh čudovitih žuželkah, vrste pa smo spoznavali tudi na diapozitivih in v slikovnih ključih.

Posvetili pa smo se tudi metuljem, ki smo jih pod vodstvom mag. Matjaža Ježa opazovali in lovili v povirju potoka Movžanke pri Sp. Doliču. Na dnevnem lovu metuljev smo zabeležili 21 vrst, pravo bogastvo vrst pa smo spoznali med nočnimi predstavniki metuljev iz skupine »Macrolepidoptera«, kamor uvrščamo zelo številne sovke, medvedke, večšče in pedice. S posebnimi ultravijoličnimi lučmi smo na

nočnem lovu, ki so se ga udeležili tudi člani drugih skupin, kljub slabemu vremenu privabili kar 50 – 55 različnih vrst nočnih metuljev. Kot že lansko leto, nas je ponovno najbolj razveselil naš največji metulj jamamaj *Antherea yamamai*, zabeležili pa smo tudi nekaj manj izstopajočih, a redkih in zelo zanimivih vrst.

(M. BEDJANIČ)

NOVI RDEČI SEZNAM KAČJIH PASTIRJEV (ODONATA) SLOVENIJE

Prva prizadevanja za ohranitev favne kačjih pastirjev v Sloveniji so stara že več kot 30 let. Na osnovi takratnega poznavanja odonatne favne Slovenije je bil namreč tedaj pripravljen prvi predlog za zakonsko zaščito šestih najbolj ogroženih vrst kačjih pastirjev in njihovih bivališč v Sloveniji (KIAUTA, 1969). Kljub tehtni strokovni utemeljitvi, ni bil žal nikoli uresničen. Naslednjih dvajset let je v raziskavah favne kačjih pastirjev Slovenije trajalo popolno zatišje in šele z začetkom devetdesetih let je bilo v okviru Slovenskega odonatološkega društva kačjim pastirjem in varovanju njihovih bivališč ponovno posvečene več pozornosti.

Leta 1993 je Vlada Republike Slovenije z UREDBO O ZAVAROVANJU OGROŽENIH ŽIVALSKIH VRST na precejšnje začudenje odonatologov razglasila vse vrste kačjih pastirjev v Sloveniji za naravno znamenitost, jih kot take tudi zavarovala, hkrati pa med drugim prepovedala uničevanje bivališč, lov, ubijanje in zbiranje teh žuželk. Kar zadeva ohranjanje populacij ogroženih vrst kačjih pastirjev v Sloveniji je bila takšna poteza neprimerna, saj uredba posledično v enaki meri varuje tako splošno razširjene neogrožene vrste, kot tiste, ki so dejansko ogrožene in potrebne zaščite. O zanemarljivem vplivu entomološkega lova in zbiranja žuželk na populacije večine vrst kačjih pastirjev in vprašljivem smislu tovrstnih prepovedi je bilo dovolj povedanega že v nekaterih člankih (BEDJANIČ, 1996; KOTARAC, 1997), zato ga na tem mestu ne kaže podrobneje razlagati. Dejstvo je, da omenjeno zakonsko zavarovanje ni posvetilo dovolj pozornosti in ponudilo pravih vzvodov za reševanje ključnega problema ohranjanja populacij kačjih pastirjev – to je uničevanja njihovih bivališč. Po drugi strani pa je treba priznati, da je omenjena zakonska podlaga vendarle marsikje prevesila jeziček na tehtnici ali dodatno podprla strokovne argumente pri ohranjanju mnogih naravovarstveno pomembnih življenjskih okolij.

Slovensko odonatološko društvo je strokovni naravovarstveni službi že konec leta 1993 posredovalo predlog za spremembo uredbe oz. predlog za